

ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ

УДК 821.581

Баравік Мікіта Андрэвіч

выкладчык цэнтра вучэбна-метадычнай
работы РІКК БДУ
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт
г. Мінск, Беларусь

Mikita Baravik

Lecturer of the Center of Educational
and Methodical Work of RCIS BSU
Belarusian State University
Minsk, Belarus
mik.baravick@gmail.com

ТВОРЧАСЦЬ ВАСІЛЯ БЫКАВА Ў КРЫТЫЦЫ
І ЛІТАРАТУРАЗНАЎСТВЕ КІТАЯVASIL BYKAU'S WORKS IN CHINESE CRITIQUE
AND LITERARY STUDIES

У рабоце змешчаны аналіз кітайскамоўных літаратуразнаўчых крыніц, прысвечаных спадчыне Васіля Быкава, разглядаецца спецыфіка рэцэптыўнага асэнсавання творчасці аўтара ў літаратуразнаўчым дыскурсе Кітая. На падставе праведзенага даследавання зроблены высновы аб глыбіні ўспрымання аповесцей В. Быкава, выдзелены інварыянты “гарызонту чаканняў” кітайскіх рэцыпіентаў. Вызначана і абгрунтавана перыядызацыя рэцэпцыі творчасці беларускага аўтара, ажыццёўлены кампаратыўны аналіз найбольш рэпрэзентатыўных кітайскіх публікацый аб прозе В. Быкава.

К л ю ч а в ы я с л о в ы: *беларуская літаратура ў Кітаі; рэцэпцыя; В. Быкаў; “гарызонт чаканняў”; маральная праблематыка; катэгорыя гераічнага ў літаратуры.*

The research contains the analysis of Chinese-language literary sources devoted to Vasil Bykau's heritage and examines the specifics of the receptive comprehension of the author's works in Chinese literary discourse. The conclusions about the depth of perception of Vasil Bykau's novelettes are made, while the invariants of the “horizon of expectation” of Chinese recipients are identified in the research. The study defines and substantiates the periodization of the reception of the Belarusian author's work, carries out a comparative analysis of the most representative publications in Chinese about the author's prose.

К e y w o r d s: *Belarusian literature in China; reception; Vasil Bykau; “horizon of expectation”; moral issue; heroic category in literature.*

У кітайскім літаратуразнаўчым дыскурсе адбываўся і адбываецца актыўны працэс рэцэпцыі беларускай нацыянальнай літаратуры: мастацкая творчасць такіх аўтараў, як Я. Купала, Я. Колас, І. Шамякін, Ул. Караткевіч і інш., непасрэдна паспрыяла фарміраванню “гарызонта чаканняў” кітайскага чытача ў дачыненні да беларускай літаратуры. У дадзеным радзе асаблівае месца займае асоба Васіля Быкава (1924–2003), якая можа разглядацца ў якасці сімвала беларускай нацыянальнай літаратуры ў Кітаі. Пісьменнік, шырока вядомы на радзіме і за мяжой дзякуючы праўдзіваму і шчымліваму

апісанню ваенных падзей, выражанай экзістэнцыйнай праблематыцы, стварэнню непаўторных літаратурных вобразаў персанажаў, пастаўленых у крытычныя абставіны выпрабавання асабістых маральна-этычных устаноў, а таксама праніклівай філасафічнасці сваіх позніх твораў, яшчэ ў 1980-я гг. стаў аб'ектам увагі кітайскіх перакладчыкаў і літаратуразнаўцаў. Разуменне спецыфікі рэцэпцыі творчасці В. Быкава ў крытыцы і літаратуразнаўстве Кітая здольна праліць святло на шэраг асаблівасцей міжкультурных адносін паміж дзвюма краінамі. Дадзены артыкул накіраваны на вызначэнне характару ўспрыняцця асобы Васіля Быкава ў літаратуразнаўчай прасторы Паднябеснай, аналіз “гарызонта чаканняў” кітайскага рэцыпіента пры знаёмстве з прозай беларускага аўтара, раскрыццё асаблівасцей катэгарыяльнага апарату і аб'ектаў інтарэсу кітайскіх даследчыкаў. У артыкуле ўпершыню разглядаецца пытанне ўспрыняцця аповесцей В. Быкава ў навуковым і крытычным дыскурсе Кітая з выкарыстаннем рэцэптыўна-эстэтычнага метаду.

Большую частку крытычнай літаратуры ў Кітаі па тэме творчасці В. Быкава складаюць фрагментарныя нарысы і артыкулы ў кітайскіх перыядычных выданнях. Можна канстатаваць той факт, што па стане на 2023 г. у Кітаі не адбылося паўнаўтаснага ўспрымання мастацкіх здабыткаў В. Быкава, а яго творчасць не была сістэмна даследавана. Як піша кітайскі літаратуразнавец Хуан Маовэнь¹, “пры вывучэнні «руска-савецкай» (俄苏) літаратуры яго творчасць незаслужана рэдка выступала ў якасці аб'екта даследавання” (Тут і далей пераклад з кітайскай мовы наш. – М. Б.) [1, с. 71].

Кітайскае выданне аповесцей Васіля Быкава “Жураўліны крык” і “Сотнікаў” суправаджаецца прадмовай перакладчыкаў Сунь Чанджун і Ду Фэнджэнь, якая ў кантэксце рэцэпцыі творчасці аўтара ў Кітаі з'яўляецца вартай увагі. У прадмове змешчаны нетыповыя для падобных крыніц звесткі пра ацэнку творчасці аўтара ў савецкім літаратуразнаўстве, у прыватнасці, гаворыцца пра “выкрыццё цёмных бакоў” (揭露黑暗面) і “антыгераізацыю” (非英雄化) вайны [2, с. 3]. Нягледзячы на гэта, Сунь Чанджун і Ду Фэнджэнь падкрэсліваюць, што лейтматывамі творчасці В. Быкава з'яўляюцца патрыятызм і гераізм, а ўвесь корпус яго твораў адзначаецца сур'ёзнай праблематыкай маральна-філасофскага характару. Згодна з думкай перакладчыкаў, трагізм з'яўляецца галоўным відам пафасу ў творах беларускага пісьменніка. У якасці асаблівасцей ранняй аповесці “Жураўліны крык” Сунь Чанджун і Ду Фэнджэнь выдзяляюць стылістычнае наватарства, глыбокую філасафічнасць, крытыку эгаізму, кранальнасць, просты сюжэт і “яркае ўвасабленне карцін мужа нага змагання савецкіх салдат са іматлікім ворагам на пачатку Вялікай Айчыннай вайны” [2, с. 6]. Аўтары прадмовы да аповесцей “Жураўліны крык” і “Сотнікаў” разглядаюць аповед ад першай асобы, рэтра-

¹Усе ўласныя назоўнікі транслітаруюцца паводле выдання: Кітайска-беларускі слоўнік. Беларуска-кітайскі слоўнік = 汉白白汉词典 / пад навук. рэд. І. Л. Капылова. – Мінск: Выд. Цэнтр БДУ, 2021. – 870 с.

спектыўнасць, карціны сноў як прыёмы псіхалагізму ў творы, а антытэзу – як адзін са спосабаў стварэння і тыпізацыі вобразаў персанажаў. Сун Чанджун і Ду Фэнджэнь дадаюць, што аповесці “Жураўліны крык” і “Сотнікаў” маюць шэраг значных недахопаў, сярод якіх “нясталасць” і “маруднасць” (拖沓) пісьма і інш. Пры гэтым у дачыненні да аповесці “Сотнікаў” аўтары прадмовы прытрымліваюцца больш станоўчых ацэнак, сцвярджаючы, што антытэтычнасць персанажаў Рыбака і Сотнікава адлюстроўвае імкненне В. Быкава да раскрыцця і развіцця традыцый сацыялістычнага рэалізму [2, с. 9].

Артыкул Ю Цісяна і Ван Сіна “В. Быкаў і яго новы твор «Знак бяды»”, апублікаваны ў 1986 г., раскрывае некаторыя асаблівасці ўспрымання мастацкай прозы беларускага пісьменніка ў Кітаі. Аўтары артыкула звязваюць генезіс творчасці В. Быкава з асноўнымі тэндэнцыямі ў савецкай літаратуры 50-х гг. XX ст., сфарміраваных дэвізамі “*пісаць праўду*” (写真实) і “*актыўна ўмешвацца ў жыццё*” (积极干预生活). Ю Цісян і Ван Сін сцвярджаюць, што ва ўмовах гуманістычнай накіраванасці савецкай літаратуры той эпохі Васіль Быкаў з’яўляецца адным з вядучых прадстаўнікоў пакалення *пісьменнікаў-франтавікоў* (前线一代) і напрамку “*акопнага рэалізму*” (战壕真实派) [3, с. 75].

Ю Цісян і Ван Сін адзначаюць частотную прысутнасць у творах В. Быкава вобраза “маленькага чалавека”, патрыятычнага пафасу і маральнага кампаненту: “*Персанажы твораў В. Быкава з’яўляюцца звычайнымі (普通), тыповымі (平凡) салдатамі або афіцэрамі, выдзяляюцца патрыятычным духам, моцнай воляй і высокімі маральнымі каштоўнасцямі*” [3, с. 76]. Паводле аўтараў артыкула, Васіль Быкаў выступае супраць тэндэнцый да гераізацыі і стварэння “*сучасных герояў*” (当代英雄), аддае перавагу прыёму антытэзы для выражэння кантрасных адносін паміж прыгожым і агідным, добрым і злым. Далей кітайскія даследчыкі выдзяляюць шэраг ключавых асаблівасцей прозы В. Быкава: ёмістасць структуры, напружанасць і дынамізм, глыбокі псіхалагізм і трагічны пафас. Прынцып “*трох адзінстваў*” – малая колькасць персанажаў, невялікае месца дзеяння і прастата самога дзеяння – кітайскімі літаратуразнаўцамі прылічваецца да асаблівасцей творчасці прадстаўнікоў “*акопнага рэалізму*”.

У плане рэцэпцыі творчасці В. Быкава паказальнай з’яўляецца інтэрпрэтацыя Ю Цісянам і Ван Сінам галоўных герояў аповесці “Знак бяды” – Сцепаніды і Петрака: “*Вобраз Сцепаніды адзначаецца бязмежнай любоўю да радзімы. <...> Савецкая ўлада дала ім права быць людзьмі, стаць гаспадарамі ўласнага жыцця, падаравала веру ў лепшае жыццё. <...> Менавіта па гэтай прычыне народ аддана ваяваў дзеля захавання савецкай улады на сваіх землях. <...> Праз успаміны аўтар прыводзіць чытача да разумення таго, што баязлівасць – гэта толькі адзін з бакоў характару Петрака, жыццёвыя беды выгадалі яго ўпарты і нескароны, добразычлівы і шчыры дух і нянавісць да ворагаў*” [3, с. 77]. Такім чынам, можна зрабіць

выснову, што Ю Цісян і Ван Сін інтэрпрэтуюць творчасць пісьменніка ў духу марксісцкага літаратуразнаўства і звязваюць выбар персанажаў са з’явай сацыяльнага дэтэрмінізму.

Невялікі па аб’ёме артыкул кітайскага даследчыка Сунь Фу “Новы твор В. Быкава «Кар’ер»” быў апублікаваны ў 1988 г. у часопісе “Савецкая літаратура”. Аповесць “Кар’ер” разглядаецца аўтарам як “*простая, але разам з тым кранальная (感人肺腑) гісторыя без вычварнасцей (无华)*”, якая разам з тым стала адзнакай наступнага этапа развіцця мастацкага стылю В. Быкава. Сам артыкул часткова пабудаваны на кампаратывным аналізе аповесці “Знак бяды” і новага твора “Кар’ер”. Так, напрыклад, Сунь Фу сцвярджае, што ў кантэксце ўвасаблення “*глыбіні жыцця*” і “*мастацкіх якасцей*” (艺术性) аповесць “Кар’ер” перасягнула “Знак бяды”. Далей ён указвае, што ўсе станоўчыя персанажы “Кар’ера” ўвасабляюць вобраз “маленькага чалавека” з нетыповымі для яго гераічнымі ідэаламі, разам з тым яны апісаны праўдзіва і рэалістычна. Адмоўныя героі аповесці “Кар’ер” маюць уласныя характары і не выглядаюць карыкатурнымі (脸谱化). У канцы аўтар артыкула адзначае, што для мастацкай манеры В. Быкава характэрны рысы эсэізму [4].

Артыкул Ху Шуі “Пра што сведчыць трагедыя Сушчэні – аб новым творы В. Быкава «У тумане»”, які быў надрукаваны ў часопісе “Замежная літаратура і мастацтва” ў 1988 г., з’яўляецца ледзь не адзінай крыніцай у кітайскай літаратуразнаўчай прасторы, з дапамогай якой адбываецца ўспрыманне дадзенай аповесці. Згодна з пунктам гледжання Ху Шуі, твор “У тумане” накіраваны на раскрыццё трох маральна-філасофскіх ісцін: 1) становішча чалавека не дэтэрмінуе яго маральныя якасці; 2) недасканалая прававая сістэма здольна выносіць памылковыя прысуды, прыносіць шкоду чалавечым лёсам; 3) смерць у цяжкім прыняцці прыніжэнняў і пасіўным чаканні ўяўляецца марнай. У якасці гістарычных паралелей да маральнага выбару асобных персанажаў аўтар артыкула ўзгадвае асобу Лінь Бяо і з’яву “банды чатырох” у найноўшай кітайскай гісторыі [5].

У 1989 г. быў апублікаваны артыкул Чэнь Дзін’юн “Аб трох аповесцях В. Быкава”. Разам з іншымі кітайскімі даследчыкамі Чэнь Дзін’юн адносіць Васіля Быкава да пакалення пісьменнікаў-франтавікоў, пасля чаго прыводзіць наступную класіфікацыю яго твораў у адпаведнасці з тэматычным і храналагічным прынцыпамі: 1) творы 1950-60-х гг., прысвечаныя франтавому жыццю (“Жураўліны крык” (1959), “Пастка” (1964?¹) і інш.), а таксама дзве аповесці 70-х гг. ХХ ст.: “Дажыць да світання” (1972) і “Яго батальён” (1976?); 2) творы 1960-70-х гг. аб партызанскай барацьбе падчас ваенных падзей (“Круглянскі мост” (1969?), “Абеліск” (1972?) і інш.), а таксама твор “У тумане” (1987?); 3) творы 1980-х гг., прысвечаныя барацьбе насельніцтва на акупаваных тэрыторыях (“Знак бяды” (1983), “Кар’ер” (1985)) [6, с. 158].

¹ Тут і ніжэй: дата публікацыі твора не адпавядае даце, указанай у айчынных крыніцах.

“Сотнікаў” кваліфікуецца Чэнь Дзін’юн як найлепшы твор пісьменніка, прысвечаны партызанскай вайне. Адзначаецца, што галоўным канфліктам у творы з’яўляецца “канфлікт паміж ідэалогіяй і светапоглядам персанажаў”, а майстэрства В. Быкава ў тыпізацыі Рыбака і Сотнікава заключаецца ў іх адначасовай блізкасці і адрознасці. З героямі на працягу твора адбываецца відавочная эвалюцыя: непрыкметны Сотнікаў пачынае выклікаць у чытача суперажыванне, а Рыбак выносіцца за межы цэнтра апавядання [6, с. 162].

Пры аналізе аповесці В. Быкава “Знак бяды” Чэнь Дзін’юн падкрэслівае амбівалентнасць адносін паміж персанажамі Сцепаніды і Петрака. З аднаго боку, іх яднае аднолькавы выбар барацьбы з ворагам, з іншага боку – іх адрознівае час, калі яны зрабілі гэты выбар, і метады яго ажыццяўлення, што выклікана адрознасцю ў светапоглядзе і ступені іх свядомасці. Чэнь Дзін’юн адзначае глыбіню аналізу В. Быкавым матывацыі паводзінаў паліцаяў, якія ў аповесці “Знак бяды” ідуць на змову з ворагамі: “*Бурлівы рух за калектывізацыю ў вёсцы, а таксама злачынствы, апісаныя на старонках аповесці, ужо прадраклі мажлівасць таго, што гэтыя персанажы ступяць на няправільны шлях*” [6, с. 165].

У якасці ўласцівых творчасці В. Быкава рыс Чэнь Дзін’юн называе цікаўнасць да вобраза “маленькага чалавека”, суб’ектыўнасць апавядання, наяўнасць праблемы маральнага выбару і прынцып “*трох адзінстваў*” (三一律). Кітайскі даследчык разглядае апошні прынцып як агульную рысу “акопнага рэалізму”, аднак яго паходжанне пры гэтым звязваецца з заходняй драмай і творчасцю пісьменнікаў “*страчанага накалення*” [6, с. 166].

Значную групу даследчыкаў творчасці В. Быкава складаюць прадстаўнікі інстытута мастацтваў Народна-вызваленчай арміі Кітая (НВАК). У якасці прыкладу прывядзем артыкул Лі Маодзэна “Этычныя дылемы і незвычайны гераізм: галоўныя тэмы творчасці В. Быкава”, апублікаваны ў 2001 годзе. Лі Маодзэн у якасці дамінант прозы пісьменніка разглядае этычную праблематыку і разважанне над паняццем гераізму [7, с. 44]. Згодна з аўтарам артыкула, у параўнанні з іншымі пісьменнікамі-франтавікамі В. Быкаў надае большую ўвагу маральным пытанням, якія ў яго творах маюць перавагу над непасрэдным увасабленнем вайны. Лі Маодзэн падкрэслівае, што праз творы В. Быкава адбываецца асэнсаванне прыроды чалавека, сцвярджаецца яе гуманная сутнасць. Так, у аповесці “Воўчая зграя” беларускі пісьменнік “*неаднойчы прыходзіць да пошукаў «зерня дабрыні» ў душы злодзеяў*” [7, с. 46].

Далей Лі Маодзэн указвае на роднасць паміж В. Быкавым, старажытным кітайскім мысляром Мэндзы і нямецкім філосафам І. Кантам у сэнсе агульнага памкнення да ўсталявання пэўных “*маральных граніц*” (道德底线) [7, с. 47].

Пасля смерці Васіля Быкава ў 2003 г. быў апублікаваны артыкул кітайскага даследчыка Джан Дзе “Памяці В. Быкава”, у якім былі падкрэслены асаблівасці раскрыцця ваеннай тэматыкі ў аповесцях беларускага

пісьменніка пры захаванні галоўных тэндэнцый, характэрных для творчасці іншых прадстаўнікоў “акопнага рэалізму”. Аўтар адзначае, што, нягледзячы на ўвасабленне жорсткасці вайны ў творах, В. Быкаў не сумняецца ў справядлівасці і абгрунтаванасці Вялікай Айчыннай вайны, а самі ваенныя падзеі апісаны ім “трагічна-велічна” (悲壯). Джан Дзе выступае адным з тых нямногіх кітайскіх літаратуразнаўцаў, хто ў сваёй рабоце закрануў пытанне спецыфікі позняга перыяду творчасці пісьменніка: “... за апошнія гады з ім адбыліся вялікія перамены...” [8, с. 24]. Ён не абмінае ўвагай і феномен аўтаперакладу ў творчасці Васіля Быкава, узгадваючы, што большасць яго твораў перакладаліся самім пісьменнікам на рускую мову і публікаваліся ў Расіі.

Адным з нешматлікіх аб’ёмных даследаванняў творчасці В. Быкава ў Кітаі з’яўляецца дысертацыя Ву Хунбіня “У цяжкасцях абараняючы маральныя прынцыпы – гераічныя вобразы і прыёмы іх стварэння ў ваенных аповесцях В. Быкава”, абароненая ў 2010 годзе. Каштоўнасць дадзенай работы заключаецца ў сістэмным разглядзе аповесцей “Кар’ер”, “Сотнікаў” і “Дажыць да світання”. Аўтар работы ўслед за іншымі кітайскімі даследчыкамі робіць акцэнт на арыгінальнасці мастацкіх прыёмаў В. Быкава пры раскрыцці маральнай праблематыкі на фоне вайны, што таксама суправаджаецца “цялеснай і маральнай” барацьбой унутры персанажаў, дэманстрацыяй крохкасці чалавечага жыцця, самотнасці чалавека і канфлікту паміж маральнымі ўстаноўкамі і правіламі, прадыктаванымі вайной [9, с. 1, 20]. Паводле Ву Хунбіня, спецыфічная рыса ўспрымання прозы В. Быкава ў Кітаі заключаецца ў тым, што творы гэтага беларускага пісьменніка пачалі перакладаць у Кітаі толькі пасля запуску палітыкі “рэформ і адкрытасці”.

У кантэксце вылучэння асаблівасцей аповесці “Кар’ер” даследчык сцвярджае, што дадзены твор “... праз супрацьстаянне персанажаў Мароза і Міклашэвіча спрыяе разуменню пераемнасці гераізму, духу самаахвярнасці, этычнага прынцыпу сумлення і інш.” [9, с. 17]. Пры аналізе аповесці “Сотнікаў” Ву Хунбінь падкрэслівае праблематыку “сапраўднага і ўяўнага (臆想) гераізму”, якім адпавядаюць галоўныя персанажы твора. Разглядаючы аповесць “Дажыць да світання”, ён засяроджвае ўвагу на вобразе лейтэнанта Іваноўскага, з дапамогай якога чытачу раскрываецца сутнасць катэгорый “гераізм”, “герой” і “гераічны ўчынак” [9, с. 21].

Пры даследаванні аповесцей В. Быкава Ву Хунбінь вылучае наступныя рысы рэалізму ў творчасці пісьменніка: праўдзівасць апісання, тыповасць вобразаў, аб’ектыўнасць і канкрэтнасць расповеду. Разам з тым у сваёй рабоце ён адзначае тры мастацкія прыёмы, якія аб’ядноўваюць прааналізаваныя аповесці і творчасць В. Быкава ў цэлым: антытэза (对比), апісанне на аснове ўскосных рыс (侧写) і нелінейнае апавяданне ў зваротным парадку (倒叙). Узорам выкарыстання апошняга прыёму выступае аповесць “Абеліск”, у якой дадзены спосаб нарацыі рэалізуецца ў сцэне пахавання Міклашэвіча. У гэтым жа творы В. Быкаў ужывае другі прыём пры стварэнні

вобразаў загадчыка райана Ткачука і настаўніка Мароза. Згодна з работай Ву Хунбіня, прыём антытэзы найбольш ярка праяўляецца ў аповесцях В. Быкава “Сотнікаў” і “Дажыць да світаньня”.

Такім чынам, асаблівасці рэцэпцыі творчасці В. Быкава ў Кітаі прадываваны першаснай эстэтычнай адзнакай кітайскага чытача. Па-першае, цікаўнасць да прозы В. Быкава абгрунтавана шырокай прадстаўленасцю ваеннай тэматыкі ў абедзвюх нацыянальных літаратурах і імкненнем да пошуку гістарычных паралелей паміж Беларуссю і Кітаем. Успрыняцце творчасці В. Быкава ў Паднябеснай, распачатае ў 1980-я гг., адбывалася на фоне далейшага асэнсавання рэвалюцыйнага руху і грамадзянскай вайны ў 1920–1940-я гг., Другой сусветнай вайны і ролі Кітая ў ёй, а таксама актуальнасці пытання перагляду падзей “культурнай рэвалюцыі” ва ўмовах рэалізацыі палітыкі рэформ і адкрытасці. Дадзены сацыяльна-культурны працэс, на фоне якога адбывалася рэцэпцыя творчасці В. Быкава, вывеў на першы план праблему маральнага выбару і катэгорыю гераічнага ў прозе беларускага аўтара: “гераізм” у творах быў інтэрпрэтаваны кітайскімі даследчыкамі як добраахвотны мужны акт дзеля дасягнення вышэйшай мэты або захавання асабістай годнасці. Па-другое, проза была ўспрынята кітайскімі рэцыпіентамі выключна ў кантэксце агульнасавецкай літаратуры, што праявілася ў пошуку ў творах беларускага аўтара рыс “акопнага рэалізму” і вобраза “маленькага чалавека”.

Працэс рэцэпцыі творчасці В. Быкава ў Кітаі не з’яўляецца аднародным, у ім можна вылучыць два перыяды. Першы перыяд адносіцца да 1980-х – пачатку 2000-х гадоў. Ён характарызуецца шырокай прадстаўленасцю аўтара ў літаратурным дыскурсе Паднябеснай, інтарэсам да новых публікацый В. Быкава і даволі павярхоўным раскрыццём спецыфікі ваеннай прозы беларускага аўтара. Асаблівасці дадзенага перыяду пацвярджаюць тэзіс аб сувязі паміж рэцэпцыяй творчасці В. Быкава і сацыяльна-палітычным становішчам і культурным асяроддзем тагачаснага Кітая. Крытыка творчасці пісьменніка ў Кітаі ў першы перыяд засноўваецца на ўспрыманні яго фігуры ў савецкай літаратуры і абмяжоўваецца факталагічным дыскурсам. Менавіта ў гэты перыяд задаюцца каардынаты для далейшай рэцэпцыі творчасці беларускага аўтара, якая галоўным чынам будзе закранаць пытанні гераізму і маральнай праблематыкі.

Другі перыяд рэцэпцыі адзначаецца рэзкім скарачэннем колькасці крыніц і адначасовым павышэннем іх грунтоўнасці. Калі большасць публікацый у першы перыяд складалі водгукі і літаратуразнаўчыя артыкулы, то пазней дамінуючымі сталі навуковыя жанры. Другі перыяд характарызуецца больш пільнай увагай да позняга перыяду творчасці аўтара і адсутнасцю новых аб’ектаў даследавання ў сувязі са спыненнем дзейнасці па перакладзе яго твораў. Калі першы перыяд рэцэпцыі меў у якасці падмурку савецкія публікацыі (напрыклад, артыкул М. Фёдаравай [10]), то ў другі перыяд заўважаецца адыход ад замежных літаратуразнаўчых крыніц і апора на здабыткі выключна кітайскіх даследчыкаў.

ЛИТАРАТУРА

1. 黄茂文。典范的军事文学艺术与错误的民族分离主义——贝科夫军事文学问题简析 / 黄茂文著 // 解放军艺术学院学报。 - 2015。 - 第4期。 - 第70-74页。
2. 瓦西里·贝科夫。鹤唳 / 瓦西里·贝科夫著，宋昌中、杜奉真译。 - 杭州：浙江文艺出版社，1984。 - 314页。
3. 俞启骧、王醒。贝科夫及其新作《苦难的标志》 / 俞启骧、王醒著 // 齐齐哈尔师范学院学报。 - 1986。 - 第4期。 - 第75-78页。
4. 孙复。贝科夫的新作《第五个死者》 / 孙复著 // 苏联文学。 - 1988。 - 第3期。 - 第106页。
5. 胡书义。苏辛尼亚的悲剧说明了什么——读瓦·贝科夫的新作《在雾中》 / 胡书义著 // 外国文艺。 - 1988。 - 第3期。 - 第65-67页。
6. 陈敬詠。论贝科夫的三部中篇小说 / 陈敬詠著 // 当代外国文学。 - 1989。 - 第3期。 - 第157-167页。
7. 李茂增。道德困境与别一种英雄主义：贝科夫小说之主题及其他 / 李茂增著 // 解放军艺术学院学报。 - 2001。 - 第1期。 - 第44-48页。
8. 张捷。悼念贝科夫 / 张捷著 // 外国文学动态。 - 2003。 - 第5期。 - 第24-27页。
9. 邬鸿斌。困境中的道德坚守贝科夫战争小说中的英雄形象及其塑造手法：文学硕士学位论文 / 邬鸿斌著。 - 呼和浩特：内蒙古师范大学，2010。 - 39页。
10. 米·费奥多罗娃。瓦西里·贝科夫作品中的主人公 / 米·费奥多罗娃著，田娥译，译自苏《国外俄语教学》1985年第2期 // 世界文化。 - 1986。 - 第4期。 - 第24-27页。

Поступила в редакцию 23.06.2023